

Posudek vedoucí práce na magisterskou diplomovou práci

Lucie Vostárkové:

Trans*identita a rodičovství v ČR

Předkládaná diplomová práce Lucie Vostárkové patří podle mého názoru celkově do kategorie velmi dobrých.

Kritika práce je činností i povinností oponenta či oponentky, jako vedoucí práce se tedy zaměřím na její pozitivní a silné momenty. Předně považuji za důležité vyzdvihnout především to, že autorka pracovala po celou dobu velmi samostatně a aktivně a promptně reagovala na veškeré kritické připomínky a komentáře, které ode mě obdržela v průběhu výzkumu a psaní práce. Zejména v posledních dvou měsících před odevzdáním se podle mého názoru práce velmi posunula kupředu, hlavně co se týče organizace a struktury práce a propracování analytické části. Svým tématem, pojetím i zpracováním se jedná o práci, která je velmi aktuální jak sociálně a politicky, tak je přínosná především proto, že dává prostor a hlas marginalizovaným a přehlíženým lidem v české společnosti. Navíc autorka čtenářům a čtenářkám předkládá přesvědčivou genderovou analýzu, která rozkrývá a mapuje způsoby a kontexty, jimiž a v nichž k diskriminaci a marginalizaci trans*lidí v české společnosti dochází. Jako svůj hlavní kontext si autorka vybrala téma rodičovství trans*lidí, kontext, který dle mého názoru velmi výstižně poukazuje jak na diskriminaci neheterosexuálních identit, k níž v České republice dlouhodobě a velmi nereflexivně dochází ze strany státu a společnosti, tak na nejintimnější rovinu soukromých pocitů, tužeb, strastí a obav každého z nás. Práce vyniká formulační kvalitou (zejména teoreticko-koncepční části) a stejně tak analytickými postřehy autorky, které, nicméně, by podle mého názoru bylo možné rozpracovat a propracovat ještě hlouběji (akademický potenciál na to autorka rozhodně má a nasbíraný empirický materiál také).

Formálně se jedná o práci standardní a dobře připravenou, která se vyznačuje adekvátní a konsistentní strukturou a solidně zpracovanou teoreticko-koncepční částí, a to jak s ohledem na práci s genderovými koncepty a feministickou teorií, tak s ohledem na představení socio-historického, právního a medicínského kontextu vývoje státního přístupu k transsexualitě v České republice a individuálních rovin otázek trans*rodičovství, jako jsou coming-out, reprodukční strategie trans*lidí, či jejich vztah s dětmi s předchozích vztahů. Práce dle mého názoru disponuje originální a přínosnou empirickou částí, založenou na povedené genderové analýze provedených rozhovorů. V průběhu práce autorka dokládá svou znalost širokého penza domácí i zahraniční odborné literatury na dané téma i schopnost aktivně a kriticky s ní pracovat.

Stylisticky je práce pečlivě připravená, formálně jí nic nechybí (naopak, se svými 123 stranami diplomová práce Lucie Vostárkové více než dostatečně splňuje rozsahová kritéria diplomových prací) a citační aparát i jeho zpracování je adekvátní. Metodologicky je práce sebevědomá, k vyzdvihnutí jsou zejména pasáže věnující se pozicionalitě, subjektivitě a složitosti prováděného výzkumu, kde autorka konkrétně popisuje úskalí svého empirického výzkumu i etické momenty, které při něm byla nucena řešit, jako například rozhodnutí zachování civilních jmen některých komunikačních partnerů/partnerek, kteří o to výslovně požádali, a autorka se tak dostala do patové situace rozhodování, které – z jednoho či druhého pohledu – nemohlo být správné. Osobně oceňuji, že autorka dilema otevřeně rozebrala a poté upřednostnila přístup „empowermentu“, tj. respektování výběru a přání komunikačních partnerů/partnerek jako formy jejich agentnosti a získání hlasu, což je způsob uznání, jehož se trans*lidem velmi akutně a často nedostává. V tomto ohledu si myslím, že přiznání tohoto uznání je důležitější než „neutralita“ výzkumu samotného. Ve výsledku se dle mého názoru autorka s těmito problémy popasovala velmi dobře a metodologická část práce je velmi solidní, od nastavení výzkumných otázek přes vysvětlení kategorizace a kódování rozhovorů.

Empirickou část považuji za zdařilou a velmi přínosnou, autorce se podařilo ukázat (a provázat!) jak individuální, tak institucionální dimenze vztahování se trans*lidí v ČR k rodičovství. Zajímavé jsou zejména momenty střetu trans*lidí s institucemi, např. v rámci škol, sexuologických ordinací, soudů či OSPOD, kdy autorka názorně ukazuje paradoxy těchto střetů: „... Soud nám [celou vzájemně připravenou dohodu] seškrtnal a po tý tři čtvrtě hodině jsme byly v pozici, že moje bejvalá žena hájila mě společně se mnou a proti nám byla pani ze sociálky, která si ještě před čtyřiceti pěti minutama myslela, že jsem jenom náká kamarádka mé ženy a pořád čekala, až tam přijde ten manžel“ (99-100). Jediné, co bych práci vytkla je určitý limit vytěžení sebraných rozhovorů, materiál k tomu autorka nepochybně má. Práce obsahuje poměrně dlouhé citace s relativně krátkou následnou analýzou, které by bylo možné daleko více a hlouběji interpretačně rozebrat (tato kritika se týká zejména posledních dvou pasáží empirické části, které se věnují rodičovským rolím a představám o každodenním fungování rodiny a oslovování trans*rodiče).

Práce je nicméně úspěšná i v dalším aspektu, jež je častým úskalím diplomových prací, a totiž v provázanosti teoretické a empirické části práce. Autorce se daří vzájemně odkazovat a provazovat jednotlivé části práce, ve svém celku tedy práce působí velmi čtivým a plynulým dojmem.

Z mého pohledu vedoucí práce je diplomová práce Lucie Vostárkové koncepčně vyzrálá, metodologicky zručná a argumentačně přesvědčivá. **Práci s potěšením jednoznačně doporučuji k obhajobě a navrhuji známku velmi dobře.**